

BABIČKO VYPRÁVĚJ

aneb TAJEMSTVÍ MÉHO RODU

Napsáno pro Zpravodaj Volyňských Čechů u příležitosti 70. výročí návratu krajanů do země svých předků a 75. výročí masakru Českého Malína na Volyni.

Napsala **Jiřina Jirková** roz.Čechová - jeden z mála potomků těch, kteří přežili masakr v Malíně.

Je pozdní nedělní odpoledne, říkám si, že bych měla dát dohromady fotografie a různé doklady, které jsem našla a nechat zhotovit fotoalbum pro vnoučata, aby měla památku na své předky.

Držím v ruce zažloutlou školní fotografii zhotovenou před válkou v Českém Malíně na Volyni, kam chodila do školy i moje maminka Emilie Čechová roz. Re – ová z nedalekých Českých Knerut. Vzpomínám si, že když nás navštívila tatínkova sestřenice Věra, (která masakr v Malíně přežila díky tomu, že jí maminka i s její kamarádkou odvedla do obilí a pak jim nařídila, aby utíkaly do lesa a našly tam strýčka Pavla-mého dědečka, že ho slyšela jak jel s koňským povozem brzy ráno kolem nich a křičel ať všichni utečou, že se kolem Malína shromažďuje velká síla vojska, sama se vrátila do té hrůzy, když viděla jak, němci nahnali lidi na jejich dvůr, mučili a pak popravili jejího manžela, syna s manželkou a malého ani ne ročního vnoučka vyrvali mamince z náručí a hodili do hořícího domu. Myslela si chudák, že snad své rodině pomůže, němci ji mučili a pak hodili za živa do hořícího domu a strašně se tomu smáli. To vše sledovala teta Věra schovaná v obilí), teta Věra si prohlížela s mojí maminkou školní fotografii, obě jmenovaly své kamarády, spolužáky a vyprávěly jejich osudy – ten uhořel v kostele, toho němci zastřelili v obilí, toho zasáhl granát apod. Obě vzpomínaly na své spolužáky a moc plakaly. I já mám oči plné slz, dívám se na krásné české děti, ze kterých by určitě vyrostli tak dobří hospodáři jako byli jejich otcové a dědové, nebo vynikající řemeslníci, nebo lékaři jako můj bratránek Nikolaj syn tety Věry, nebo inženýři jako Mařenka Grossová roz. Hnízdilová, která pochází z Knerut. Na fotografii je také Viktor Hnízdil, který se po válce s rodiči vrátil do Čech, je mu již 90 let a ještě sám přijede autem ze Šumperka až do Teplic. Při poslední návštěvě mi vyprávěl, jak se tehdy obyvatelé Knerut sešli na dvoře mojí babičky Barušky Re-ové a plni strachu sledovali co se v Malíně děje. Usedlost mojí babičky byla Malinu nejbliže.

Moje vzpomínky přeruší třináctiletý vnuk a jedenáctiletá vnučka oba se ke mně ženou a křičí jeden přes druhého „ *Babi pojď si s námi zahrát AZ KVÍZ* „ a už mi podávají krabici s hrou. - *Ted' nemám čas, řekněte rodičům* „ ale babi, když s tebou je větší legrace „ škemrá vnuk. Při pohledu na fotografii malinských dětí –které byly ve věku mých vnoučat, mne zamrzí, že jsem chtěla vnoučata odbýt a hned to napravuji,- tak *chvilinku počkejte než si uklidím tyto vzácnosti*. „ *jé babi to je fotka tvého dědečka legionáře a babičky Barušky co se vrátila z Volyně, tu si mi ukazovala když si mi pomáhala sestavovat rodokmen do školy.*“ – vzpomíná si vnuk. „ *Ta má ale krásné korále* „-nezapře v sobě parádnici moje starší vnučka. „ *Á babi jak se na tu Volyň dostali ?* „ ptá se vnučka. – *No moje babička s dědečkem se tam narodili, ale jejich rodiče tam vlastně jakoby legálně emigrovali, babičky rodiče Jonovi , pocházeli z Krkonoš a dědečkovi rodiče Re ovi pocházeli z Draženova, to je chodská vesnice, která se připojila k povstání proti Lamingerovi-to jste se učili ve škole.* - Vnuk nenápadně odkládá krabici s hrou pod stůl, bere do ruky tablet a už hledá na internetu. „

Babi podívej já jsem našel Lomikara“ , „ Ten je ale vošklivej „ konstatuje vnučka a dodává, „ babi, myslíš, že se ten náš prapředek toho Lomikara bál? „ To víš, že se ho nebál- odpovídám hrdě , přesvědčena o chrabrosti svých předků – určitě ho nakopal do zádele – dodávám v zápalu. Vnoučata se smějí, až se za břicha popadají. „ já ti to říkal, že je s babičkou legrace, - obrací se vnuk ke své sestřence a dodává „ babi no ty si supér“ - neříkej mi supér, víš, že to nemám ráda. „ tak jak ti mám říkat“ ptá se provinile. „ třeba skvělá“ napovídá mu potichu vnučka. „ tak jo babi seš supér skvělá“ já sá vnuk, že našel ten pravý výraz pro mé hodnocení. Ne protestuji, dusím v sobě smích a přijímám to označení supér skvělá babička. „ Á babi kdy na tu Volyň šli? a jak tam šli? a kam tam šli? a s kým tam šli? A proč tam šli? zahrnuje mne otázkami moje vnučka. -Víš , to bylo o mnoho let později, kolem roku 1850. Dozvěděli se, že ve Volyňské gubernii na západě tehdejšího carského Ruska je levně na prodej velice úrodná půda, tak se rozhodli, že tam odejdou z nehostinných Krkonoš a Šumavy. No vlastně je tam pozval car. „ Mikuláš 2.? „ vyhrkne ze sebe vnuk, je to asi jediný car na kterého si vzpomněl. – „ten ještě nabyl na živu, ale jeho dědeček Alexandr druhý, víš ten co prodal Aljašku Američanům – upřesňuji historická fakta. „ No to byl teda hňup „ hodnotí zahraniční obchodování ruského cara vnuk. – no to se mu fakt nepovedlo - souhlasím s vnukem. -Ale zase když tam přišli Češi, tak je osvobodil na 20 let od placení daní, protože chtěl, aby tam zůstali a zvelebovali hodně zaostalý kraj. „ No to byl teda frajer, měl dluhy a takhle se zachoval.“ Zlepšuje si reputaci car u mého vnuka. „A co tam naši předci dělali.“ Ptá se vnučka. – Zakládali vesnice vysazovali sady, vinice, chmelnice, vystavěli pivovary, mlýny, železnici, divadla i pošty, později i české školy.Představte si, že tam v té době neznali hrušky. Češi je tam vysázeli, dokonce po hruškách pojmenovali i nově založené české vesnice. Ukrajinci, kteří tam žili se smáli, když zemědělci hnojili pole mrvou z chléva, mysleli si, že jim pak budou smrdět brambory. „ to byli hlupáci, děda taky hnojí pole a brambory nám nesmrděj“ směje se vnuk. – no tak vidíš jak byli Ukrajinci zaostalí, když ale viděli, že mají Češi již na tak úrodné půdě ještě větší výnosy, tak si jich začali vážit a učit se od nich. Taky si velice považovali, když se někdo přivdal nebo přiženil do české rodiny. Češi na Volyni požívali velké vážnosti a úcty.„ Babi, kdo je tenhle voják? Ptá se vnuk a bere do ruky fotografii mého dědečka. No to je taky můj dědeček Josef Re , byl legionář, - a babi jak to víš? - No vyprávěla mi to babička Baruška a taky tady podívej a ukazují mi seznam Volyňských Čechů, kteří dobrovolně vstoupili do čs. legii. – ale babi tady je napsáno, že náš prapradědeček vstoupil do legii už v roce 1916, ale Československo se osamostatnilo až v roce 1918,- No vidíš Češi ale už předběhli dobu a legie zakládali dříve. „ No tak to vidíš Jiřinko-obrací se ke své sestřence – tak to byli naši volyňáci, kteří se jako první zasloužili o vznik Československa vid' babi! – No víš že máš asi pravdu. – No a my se o tom ve škole vůbec neučíme. – vy se vůbec neučíte to co byste měli-pomyslím si. Jen si tak představím jako velkou radost by měli moji rodiče a babička Baruška, že se jejich prapra vnuk hlásí k volyňákům. –„ Babi já jsem taky potomkem volyňáků?

Ptá se vnučka,- to víš že si a taky tvoje maminka a jmenuji další příbuzné a známe které zná. „ A náš děda Fanda taky? „ než se stačím nadechnout k odpovědi ozve se z vedlejší místnosti děda.“ Já sem naturálníj Čech, váš pradědeček Jirků pocházel od Blanička.“ – já dědo to je tam co jsou ti blaničtí rytíři? Ptá se vnučka – Jo to je tam co chrápou ti rytíři místo aby vylezli a udělali tady pořádek, kdo to jak živ viděl, aby naše voda patřila cizákům, aby mladí nechodili do práce flákali se a ještě za to berou peníze. No a že nemusejí mládencei na vojnu to už mi hlava nebere – lamentuje děda. A dědo proč říkáš, že jsi naturalnyj?-ptá se vnučka. No tak mi říkali, když jsem byl na Volyni – chlubí se děda. A co jsi tam dělal? No co jedl a pila pil a jedl. Vezl jsem tam babičku, aby viděla místa odkud pocházejí její předci.

Všichni nás tam měli rádi a ti co znali maminku a babičku vaší babičky, tak jí pořád hladili a vzpomínali, jak se u nich měli dobře. Dědovo vzpomínání přerušuje vnuk.

„Babi ,proč máš tady tuhle knížku? - ptá se vnuk a bere do ruky knihu od pana profesora Richtra „Válka začala v Polsku“ - tady je nějaká záložka,, - tak ji tam otevři.“ Babi tady je fotka vojáka s dělem. – ano to je můj tatínek váš pradědeček Mikuláš Čech on bojoval v polské armádě už od 1.9.1939. taky tady je o tom potvrzení z polského vojenského archivu – a ukazují mu vzácný doklad starý už přes padesát let. „ A babi kam šel tvůj tatínek když válka s Polskem trvala jen 17 dní. ? – Vrátil se po všelijakých peripetiích a útrapách zpátky na Volyň do Českého Malína. Když v roce 1941 začala válka se SSSR, tak byl demobilizován do Rudé armády. Zúčastnil se hned na začátku velké bitvy u města Dubna, kde byl s ostatními zajat a odvečen do Německa. Ještě měli štěstí, protože později němci zajatce stříleli. Tatínek vyprávěl jak v r. 1941 o vánocích spali pod holým nebem, byla zima sněžilo na ně. Ráno když se vzbudili, tak za sebe dávali pryč mrtvá těla spoluvězňů. Němci je potom zavřeli do dřevěných baráků, protože potřebovali, aby pro ně vězni pracovali. Vzpomínám si jak tatínek vyprávěl jaký měli hlad, němci je mlátili kopali do nich a nadávali jim do ruských sviní a polských psů. Zajatci pracovali někde u Lipska a u Drážďan opravovali vlaky a lokomotivy. Tatínek uměl německy (za Polska vystudoval obchodní akademii), vězně měl na starosti starý mistr Němec, když poznal, že tatínkovi může věřit, tak mu ukazoval, jak mají provádět opravy, aby dlouho nevydržely-byl to antifašista. Tatínkovi nosil tajně kousky chleba, někdy i malinkou kostičku čokolády a nabádal ho, aby nekouřil. Německého mistra někdo udal, přišlo pro něj gestapo, tak se všichni strachovali koho ještě odvedou, ale mistr nic neprozradil. Nikdy už se tatínek nedozvěděl co se s ním stalo.Když se válka chýlila ke konci to už bylo koncem roku 1944, tak začali němci organizovat pochody smrti. Vyhnali vězně z baráků a hnali je podél našich hranic na západ, kdo nevydržel a upadl tak ho zastřelili. Vězni si vzájemně pomáhali, kdo upadl hned mu pomáhali se zvednout, aby ho vojáci nezastřelili. Tatínek takhle pomáhal kamarádovi a esesák k němu přiskočil a uhodil ho pažbou pušky a přerazil tatínkovi klíční kost. Když se dostali až k našim hranicím na Šumavě a procházeli českou vesnici Dubová Lhota u Klatov, tak začal nálet spojeneckých vojsk, němci měli strach tak se schovávali, zmatku využili i zajatci a rozutekli se. To bylo na přelomu března a dubna v roce 1945.

Tatínek vběhl do jedné usedlosti a podél plotu se plížil, chtěl utéct do lesa v domnění, že jsou tam partyzáni a ti že se o něj už postarají. Z domu vyběhl asi třináctiletý kluk- jako si ty Ondřejí a volal na tatínka Ruse Ruse kam jdeš. Tatínek mu odpověděl česky, že je Čech a prosil o chleba. V tom už vyběhli z domu rodiče malého Pepy a honem tatínka vedli do domu. Tatínek stále opakoval že je Čech a prosil o chleba. Ptali se tatínka odkud je, že špatně mluví česky,- to neznate - říkal tatínek - já z Volyně tam kousek od Zborova. Jakkpak bychom to neznali, tam já byl za první světový a vaši nám tam moc pomáhali. Jandovi ,tak se jmenovali- tatínkovi dali chleba oblečení a honem ho vedli do stodoly do skryše tam ho ještě zaházeli slámou. Tatínek v noci potají vylézal a vybíral brambory z koryta v prasečím chlívkou, jaký měl pořád hlad. – *A Němci je nehledali?* Ptají se vnučata. No hledali když skončil nálet, tak je hledali, ale starostou vesnice byl Němec a řekl vojákům, že viděli vězně utíkat do lesa. Němci shromáždili ty, kteří neměli to štěstí a nestačili se schovat a šli dál. „ Babi a co by udělali kdyby je tam našli? Ptá se vnučka. – No to by dopadlo špatně určitě by Němci postříleli obyvatelé Dubové Lhoty a vesnici by vypálili. Teď vidíte, jak byli ti lidé odvážní a stateční nasazovali své životy a životy svých rodin jenom aby zachránili ty nejubožejší z ubohých. Taky bychom ho zachránili viť Jiřinko, konstatuje odvážně vnuk. No a jak byste to udělali?-prám se. No zavedli bychom ho za tebou a ty už by sis poradila, (

spoléhá na moudrost stáří.) Chválím vnučata za odvahu a říkám jim, že jsou moji malí hrdinové.

Když už bylo zřejmé, že se Němci nevrátí, tak z úkrytů vylezli ostatní vězni, které obyvatelé také ukryli, bylo jich asi 15, byli mezi nimi převážně Rusové, ale také Francouzi a Italové. Vzpomínám si, že nám pan Janda, se kterým jsem se po letech setkali a navštěvovali se, říkal že tatínek vážil 36 kilo, byl samá štěnice a blecha, na sobě měl roztrhané koncentrácké hadry a jen opakoval, že je Čech a prosil o chleba. Když skončila válka tak se ti co se zachránili shromáždili v Plzni a odtamtud už jeli nebo šli zpátky na Volyň. Tatínek vyprávěl jak jim lidé dávali jídlo. Když už se blížili k domovu tak potkávali rozbitou vojenskou techniku na některé byly nápisy „Za Lidice, nebo za Český Malín- tatínek o Lidicích slyšel ale bylo mu divné proč je psán i Malín tak se ptal jedné babičky a ta mu začala vyprávět „ I hochu to jsou dva roky co Němci vyvraždili a vypálili Český Malín, a proč se ptáš synku? V tatínkovi by se krve nedořezal, jen hlesl „Já z Malína“ stařenka ho začala utěšovat, že slyšeli, že se někomu podařilo zachránit, tak ať věří, že svou rodinu najde. Babka byla taková čilá a akční hned svolala lidi z vesnice, že se vracejí jejich vojáci se zajetí, že přežili pochod smrti a lidé jim začali snášet jídlo, vše co měli. S tatínkem byl z vesnice ještě jeho kamarád nějaký pan Pelíšek také z Malína, tak s tatínkem spěchali domů, Když přišli na kraj vesnice, jen zůstali stát a nevěřícně koukali na tu pohromu, kdy už se vesnice začínala vzpamatovávat z té hrůzy. Tatínka uviděl soused, kterému se podařilo zachránit a hned běžel k tatínkovi a volala Kola Kola ty si živ ty ses vrátil. A co naši ptal se tatínek ve strachu co mu odpoví. Vaši živi živi pojď zavedu tě k nim., a běžel před tatínkem a na celou vesnici volal Kola se vrátil Kola Čechů se vrátil. Tatínek byl Nikolaj a říkali mu Kola. Zavedl tatínka k rodičům, to víte jaké to bylo shledání už nevěřili, že se tatínek vrátí to bylo už v srpnu 1945. S tatínkovými rodiči byla i jeho sestra a bratr, který se vrátil z Německa kde byl nasazen na práci. Byla u nich sestřenice Věra, tatínek se jí ptal kde jsou její rodiče, tak začala plakat a vyprávět jak je Němci zaživa upálili. Jak se jí s kamarádkou podařilo utéct a schovat v lese, kde se jich ujal strýček Pavel. A kde vaši živi, teta se dala do pláče a vyprávěla co vše viděla z úkrytu v obilí. Tatínek vyprávěl jak ho zachránil třináctiletý kluk v české vesnici u hranic s Německem.

Vnuk zase hledá na internetu a ukazuje, babi podívaj co jsem našel, tady jsou fotografie lidí co se zachránili v Českém Malíně. – Vidíš tady ta babička s hůlčičkou to je vaše praprababička moje babička Anička Čechová a tady na té druhé je můj děda Pavel Čech a můj tatínek i jeho bratr Ondřej jako ty. – „ Babi jednou si mi říkala, že měl tvůj děda krásné modré oči a vlnité černé vlasy a tady na té fotce je úplně plešatej. Ty máš ale detektivní postřeh, a vysvětluji jak po té tragédii některým lidem vypadaly vlasy, někteří přestali mluvit a tak dál. Otevírají se dveře a do místnosti vstupuje můj syn s mladší vnučkou.

Nezlobíte babičku_ kontroluje vnučata a pohledem přejede jemu již známé fotografie a doklady. „ Tati neruš babička vypráví. – upozorňuje syna vnuk. - Tak poslouchejte a hlavně si to zapamatujte – nabádá děti syn. „Jé co to tady máte? Ptá se mladší vnučka zvonivým hláskem osmiletého děvčátka. „ Pozor to jsou vzácnosti.“ upozorňuje jí ta starší.

Jé babi to jsi ty když si byla malá a to je tvoje maminka, ta byla ale hezká a tatínek náš pradědeček co bojoval proti těm zlým Němcům vid' babi. – ano to je můj tatínek. Vnučka vezme fotografii svých rodičů do své malé ruky, pohládí je po tváři a skoro zašeptá. „ Mám vás ráda babičko a dědečku.“ A přitiskne fotografii ke svému drobnému tělíčku, jakoby ji chtěla chránit před veškerým zlem světa.

Objímám své vnučky a po tváři mi stékají slzičky radosti, štěstí, ale i velkého smutku. S hlubokou láskou a úctou vzpomínám na své rodiče i prarodiče a je mi moc líto, že se

nedožili pravnoučat, měli by z nich takovou radost, jako mám teď já. Je mi moc líto, že museli prožít tolik strádání, utrpení a bolesti.

„Babi nebreč, víš, že to nemám rád!“ zlobí se vnuk, šibalsky se na mne podívá a dodá, „radši řekni to o tom Lomikarovi.“ „Utírám si slzy a musím se smát.

„Ty pacholku jeden, to sis nic jiného nezapamatoval?“ „Ale jo babi zapamatoval“ a v rychlosti ze sebe vychrlí střípky z mého vyprávění.

„A Ondřeji“ chci mu položit otázku, tak trochu s obavou co mi asi odpoví. „Co tě zaujalo nejvíc“ zvažní, na vteřinku se zamyslí, a potom odpoví. „Víš babi, asi to o tom klukovi co byl jako já, který se nebál a zachránil tvého tatínka, našeho pradědečka. Ten kluk byl hrdina vidí!. Jen přikyvuji a mám radost z jeho odpovědi. Mám radost z toho, jak si ta nevinná dětská dušička dokáže vážit hrdinství stejně starého klučiny.“ „Tak si to všechno zapamatujte. - Zapamatujeme - slibuj vnučata.“ „Ale víš co babi raději to všechno napiš. – doporučuje starší vnučka. „Napišu, slibuju.“ Potom se na mne vnuk podívá těma jeho nádhernýma modrýma očima, které snad zdědil i po mém dědečkovi a zaškemrá. „ **BABIČKO VYPRÁVĚJ** „

V Českém Malíně bylo brutálním způsobem zavražděno 5 členů moji rodiny. Nejmladšímu z nich nebyl ještě ani jeden rok !!!

NIKDY NESMÍME ZAPOMENOUT A ODPUSTI -UŽ VŮBEC NĚ !!!

**Vypálení Českého Malína
13. 7. 1943**